

Desondanks ja tegen het leven zeggen

In het oosten van Europa gilt het luchtalarm door lege straten, zoals *Eric de Rooij* het verwoordt. Er is een oorlog uitgebroken. De rest van het continent staat op scherp, inclusief defensie en haar geestelijk verzorgers. Ondertussen loopt in ons land de inflatie op en is er een schreeuwend tekort aan menskracht in zorg, onderwijs, defensie, horeca en vele andere sectoren. De prognoses voor de komende jaren zijn in dit opzicht verre van florissant. Geen hoopvol verhaal voor wie frisse moed wil opdoen na een coronaperiode van twee jaar buffelen. En dan noem ik nog maar even niet het klimaat- en energieprobleem.

Terwijl ik dit schrijf, nadert de Dodenherdenking. Ik denk aan Viktor Frankl die met zijn zus als enige van zijn familie de kampen overleefde. Deze Oostenrijkse neuroloog en psychiater is vooral bekend van zijn ... *trotsdem Ja zum Leben sagen: ein Psychologe erlebt das Konzentrationslager* (vertaald als *De zin van het bestaan*). De betekenis of zin van het leven staat hierin centraal. Volgens Frankl heeft ieder mens een keus in hoe zij of hij omgaat met lijden, waarbij hoop voor de toekomst een mens in leven houdt. Nu valt hierop af te dingen, er zijn immers ook Shoah-overlevenden die stelden: 'Wij hadden geen enkele hoop, maar hebben de verschrikkingen toch overleefd.' En hoezeer heb je een keus, als wanhoop het refrein blijft?

Toch raakt het me – als mens – hoe veerkrachtig mensen telkens weer blijken te zijn. En hoe ze zin aan hun gezamenlijk leven (blijven) geven. Als geestelijk verzorger raakte ik erover verwonderd: zelfs als het leven zinloos scheen, gaven mensen met wie ik werkte de zinloosheid betekenis. Soms probeerde ik hen daarbij een handje te helpen, bijvoorbeeld met een beeld of ritueel. *Noortje Haegens* probeert in het stilstaan van de tijd met een beeld de werkelijkheid te vangen en *Stefan Gärtner* beschrijft in dit nummer heilzame rituelen voor mensen met psychotrauma. In de recensie die *Freek Boon* schreef over 'De vijf talen van troost' van Huub Buijssen wordt duidelijk hoe mensen op diverse wijzen getroost kunnen worden.

Een uitspraak van *Tim van Iersel*, ook wel dementiedominee genoemd, trof mij. De uitspraak laat zien hoe mensen soms 'desondanks ja tegen het leven zeggen': 'Als het brein het minder goed doet, dan lijkt het of mensen meer gevoelig worden voor het mysterie.' Om dat mysterie te ontdekken, kan meditatie helpen, zo betoogt *Rawie Sewnath*. Ook wordt het mysterie gedeeld door de Amsterdamse geestelijk verzorgers die zich beschikbaar stelden als geestelijk verzorger voor gevluchte Oekraïners, vertelt *Zwanine Siedenburg*. Ze droegen buttons met in het Oekraïens de tekst: 'Ik ben geestelijk verzorger, ik ben er voor jou!'

Het mysterie dat de ander er voor je is en dat je de moeite waard bent om het leven mee te delen. Ik hoop dat geestelijk verzorgers die taak op zich blijven nemen, waarmee ze desondanks ja tegen het leven blijven zeggen.

Erik Olsman, hoofdredacteur
E-mail: tgvhooftredacteur@vgvz.nl